

Historia, geografia i sposób życia

Historia Islandii – najważniejsze fakty

Osadnictwo Islandii

- Islandia została osiedlona, gdy ludzie zaczęli się tam przenosić w celu zamieszkania. W tamtym czasie na Islandii nie było żadnych ludzi, miast i niemal żadnych zwierząt.
- Najbardziej znanym osadnikiem jest Ingólfur Arnarson, który osiedlił się w Reykjavíku około 870 roku.
- W erze osiedlania (870-930) tysiące ludzi, głównie z Norwegii, przenosiło się na Islandię. Przybyli tam wraz z żonami i niewolnikami, z których niektórzy pochodzili z Irlandii i Wysp Brytyjskich.
- Osadnicy przywieźli ze sobą zwierzęta hodowlane, narzędzia i sprzęt.

Historia Islandii: Osadnictwo Islandii, ciąg dalszy

- Osadnicy często nazywani są wikingami.
- Wikingowie z krajów skandynawskich i Wielkiej Brytanii żeglowali do innych krajów w celu kradzieży – i porywania osób – z miast i wiosek.
- Wikingowie na Islandii byli głównie rolnikami, choć walczyli między sobą o honor i władzę.
- Bogaci rolnicy, którzy posiadali dużo ziemi stali się wodzami rządzącymi innymi rolnikami.

[This Photo](#) by Unknown Author is licensed under [CC BY-SA](#)

Historia Islandii: Althing

- Althing (Alþingi), islandzki parlament, to najstarszy działający parlament świata. www.althingi.is
- Został założony w Þingvellir w 930 roku, a coroczne obrady były tam organizowane do roku 1799.
- Althing został ponownie założony w Reykjavíku w 1844 roku, w budynku parlamentu przy Austurvöllur.
- Parlament Althing ma 63 członków. Zasiadają w parlamencie w imieniu partii politycznych wybieranych w wyborach odbywających się co 4 lata.
- Po wyborach tworzony jest rząd i rada ministrów.

[This Photo](#) by Unknown Author is licensed under [CC BY-SA](#)

[This Photo](#) by Unknown Author is licensed under [CC BY-ND](#)

Historia Islandii: prawa wyborcze i prezydent Islandii

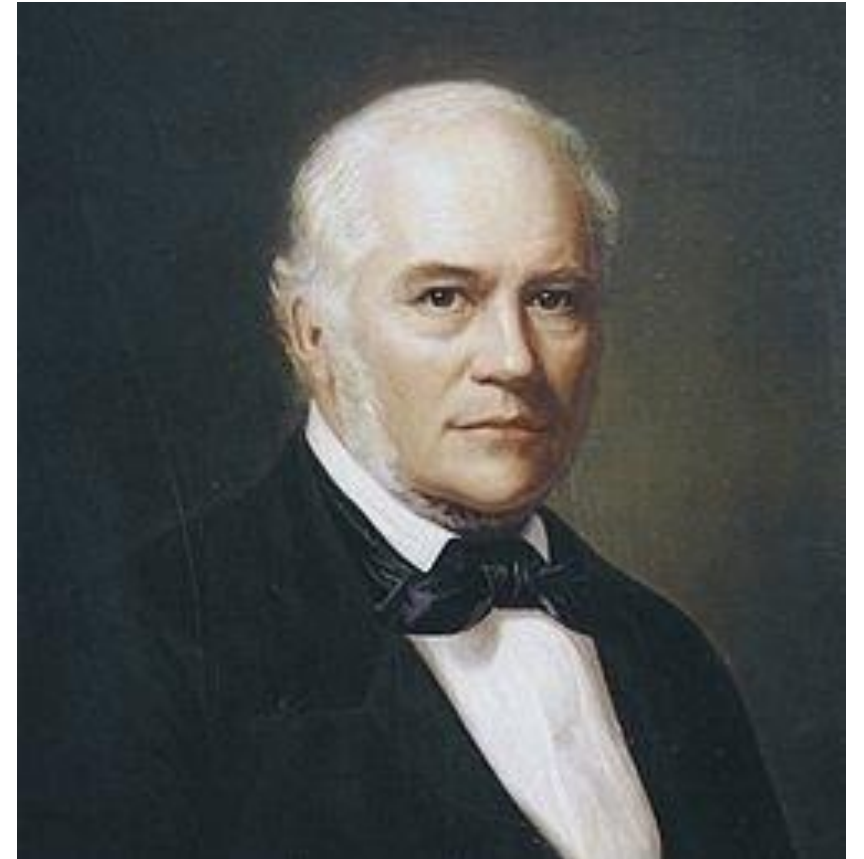

- W 1915 roku część kobiet w Islandii uzyskała prawa wyborcze.
- W 1920 roku wszyscy obywatele powyżej 25. roku życia uzyskali prawa wyborcze. Minimalny wiek pozwalający na głosowanie był stopniowo obniżany,
- a obecnie wynosi 18 lat.
- Prezydent Islandii wybierany jest co cztery lata.
- Prezydentem Islandii obecnie jest Guðni Th. Jóhannesson.
- Pierwszą na świecie kobietą demokratycznie wybraną na prezydenta była Vigdís Finnbogadóttir w 1980 roku. Pełniła funkcję prezydenta przez 16 lat. www.forseti.is

Historia Islandii: niepodległość Islandii

- Islandia straciła swoją niepodległość na rzecz Norwegii w 1262 roku, a później stała się duńską kolonią.
- Jón Sigurðsson jest najbardziej znanym orędownikiem niepodległości Islandii. Narodowym świętem Islandii są jego urodziny 17 czerwca.
- Islandia stała się suwerennym państwem 1 grudnia 1918 r.
- Republika Islandii powstała 17 czerwca 1944 r.
- Islandia uzyskała niepodległość bez konieczności konfliktu zbrojnego.

[This Photo](#) by Unknown Author is licensed under [CC BY-SA](#)

Historia Islandii: Religia

- **Pogańskie wierzenia:** Osadnicy w Islandii byli poganami, jak większość ludów skandynawskich w tamtym czasie. Wierzyli w różnych bogów, boginie i bóstwa. Na cześć bogów składano ofiary i wyprawiano uczty.
- **Chrześcijaństwo:** Islandczycy przyjęli chrześcijaństwo w 1000 roku, a przejście było pokojowe.
- Kościół Katolicki dominował w Europie do czasu reformacji w XVI w. Islandzka reformacja miała miejsce w 1550 r., a Kościół Islandzki jest ewangelicko-luterański.

Historia Islandii: Gospodarka

- Islandia do XX wieku była społeczeństwem rolniczym.
- Owce wykorzystywano zarówno jako źródło pożywienia, jak i wełny.
- Rybołówstwo wykonywano z łodzi z jednym pokładem.
- Dzięki mechanizacji łodzi i zastosowaniu kutrów rybołówstwo się rozwinęło i stało się dużą częścią gospodarki.

Historia Islandii: Mieszkania

- Od IX do XIX wieku większość Islandczyków mieszkało w gospodarstwach
- zbudowanych z darni i kamienia. Nie były solidne, ale utrzymywały ciepło wewnątrz. Były jednak ciemne i często wypełnione dymem.
- Wieczory rodzina spędzała razem na górnym poziomie, wykonując prace ręczne, recytując poezję i opowiadając historie.
- Po zakończeniu II wojny światowej w 1945 roku, w Reykjavíku zbudowano wiele małych apartamentowców, a we wczesnych latach 70. większe bloki mieszkalne zaczęto budować w Breiðholt.

Historia Islandii: II wojna światowa

- II wojna światowa trwająca od 1939-1945 miała ogromny wpływ na cały świat, w tym na Islandię.
- Islandia ogłosiła neutralność, lecz była okupowana przez Brytyjczyków, a następnie Amerykanów. W kraju znajdowały się dziesiątki tysięcy żołnierzy.
- Wiele osób przeniosło się ze wsi do Reykjavíku, gdzie można było pracować przy armii.
- Po wojnie Islandia otrzymała od Stanów Zjednoczonych pomoc na podstawie Planu Marshalla i wykorzystała część funduszy na budowę mieszkań socjalnych.
- Islandia była jednym z państw-założycieli NATO w 1949.

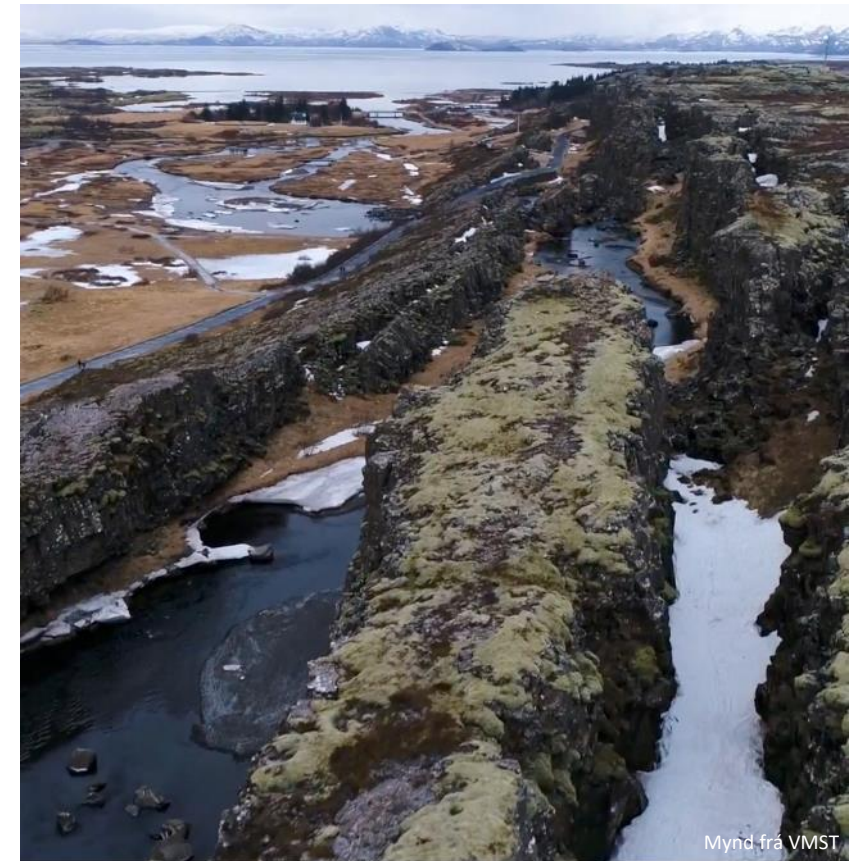
Mynd frá VMST

Nowoczesna Islandia

- Gospodarka Islandii jest zróżnicowana, ale rybołówstwo, produkcja aluminium i branża turystyczna są jej najważniejszymi segmentami.
- Hodowcy produkują mięso i warzywa. Przemysł i branża produkcyjna są zróżnicowane.
- W kraju działają firmy produkujące zaawansowane technologie.
- Poziom edukacji jest raczej wysoki, większość osób kończy szkoły średnie. Więcej kobiet niż mężczyzn kończy studia.
- Na początku XX wieku dochodziło do wielu starć klasowych, gdy populacja Islandii walczyła o prawa takie jak prawo do zwolnienia chorobowego, minimalnego odpoczynku, ograniczeń czasu pracy, urlopu rodzicielskiego i zasiłków dla bezrobotnych.
- Ruch kobiet jest częścią walki o równouprawnienie w Islandii. Kobiety walczyły o prawa wyborcze, jednakową płacę i równość płci we wszystkich obszarach. Kandydatki z partii kobiet były członkami parlamentu.
- Ruchowi osób homoseksualnych wiele dekad zajęło uzyskanie równych praw.

Geografia

- Islandia to duża wyspa na Oceanie Atlantyckim (103 000 km²) będąca częścią Europy.
- Islandia cechuje się dużą aktywnością wulkaniczną i wieloma obszarami geotermalnymi. Znaleźć tam można także lodowce i pola lawy.
- Roślinność w kraju jest niewielka.
- Linia brzegowa jest bardzo poszarpana, znajduje się na niej wiele fiordów, zatok i wcięć.
- Wyżyny stanowią 75% powierzchni kraju, lecz nikt tam nie mieszka.
- Miasta i wioski zlokalizowane są na wybrzeżu.

Mynd frá VMST

Geografia: Trzęsienia ziemi i erupcje wulkanów

- Powłoka Ziemi jest w ciągłym ruchu. To tworzy napięcie, powłoka pęka, a ziemia zaczyna się trząść. Nazywamy to trzęsieniem ziemi.
- Trzęsienia są często spotykane na Islandii. Większość ma miejsce z dala od obszarów zamieszkałych.
- Choć islandzkie domy są solidne, niektóre zostały uszkodzone podczas większych trzęsień ziemi.
- Do erupcji wulkanów dochodzi, gdy magma i gazy z głębi ziemi podnoszą się blisko powierzchni. Lawa płynie po ziemi, a z powietrza sypie się popiół.
- Erupcje wulkanów są dość częste na Islandii. Najbardziej znane erupcje w ostatnich latach to erupcja na wyspach Vestmannaeyjar w 1973 roku, erupcja Eyjafjallajökull w 2010 roku oraz erupcja w Glendingardalur 2021 i 2022

[This Photo](#) by Unknown Author is licensed under [CC BY-NC](#)

Geografia:

Lodowce, rzeki i wodospady

- **Jeśli w czasie trzęsienia ziemi jesteś w budynku, nie wybiegaj z niego:**
 - Pozostań tam, gdzie jesteś – wiele wypadków ma miejsce, gdy ludzie wybiegają z budynków, gdy spadają z nich odłamki.
 - Schowaj się pod stołem lub łóżkiem, chroń głowę i kark, złap się stabilnych mebli.
 - Uklęknij w kącie przy ścianie nośnej lub stań w drzwiach w ścianie nośnej.
 - Osłoń głowę i twarz poduszką, jeśli obudzisz się podczas trzęsienia ziemi.
 - Nie zbliżaj się do okien – mogą pęknąć.
- **Nie wbiegaj do budynku, jeśli jesteś na zewnątrz, gdy poczujesz trzęsienie ziemi:**
 - Pozostań na zewnątrz – spróbuj znaleźć schronienie, aby *kucnąć, schować się i przeczekać*.
- **Jeśli prowadzisz samochód podczas trzęsienia ziemi:**
 - Zatrzymaj i zaparkuj samochód, zostaw zapięty pas i zostań tam, gdzie jesteś.
 - www.almannavarnir.is/natturuva/jardskjalftar/vidbrogd-vid-jardskjalfta

Geografia:

Lodowce, rzeki i wodospady

- Vatnajökull w południowo-wschodniej Islandii jest największym lodowcem w Europie.
- Możliwe jest wzięcie udziału w wycieczce po lodowcu z przewodnikiem.
- W islandzkich jeziorach i rzekach często można znaleźć golce zwyczajne, pstrągi i łososie.
- Na całej Islandii znajdują się większe i mniejsze wodospady. Najbardziej znane wodospady Islandii to Gullfoss, Dettifoss i Seljalandsfoss.
- Strokkur, w obszarze gejzerów, regularnie wybucha.
- Potężne rzeki zostały ujarzmione w celu produkcji energii.

[This Photo](#) by Unknown Author is licensed under [CC BY-SA](#)

Geografia: Klimat

- Na Islandii odczuwane są cztery pory roku: zima, wiosna, lato i jesień.
- W lecie średnia temperatura wynosi około 10°C, a w zimie od -10°C do 0°C.
- Pogoda na Islandii może zmienić się bardzo szybko, jednego dnia może padać śnieg, a drugiego deszcz.
- Czasami w zimie występują sztormy, szczególnie w obszarach miejskich. Islandzki Urząd Meteorologiczny (Veðurstofa) korzysta z systemu ostrzeżeń z czterema kolorami alarmów: zielony, żółty, pomarańczowy i czerwony. www.vedur.is
 - Alarmy pomarańczowy i czerwony powinny być traktowane poważnie. Należy pozostawać w domu i unikać podróży, a dzieci nie powinny same podróżować do szkoły i ze szkoły.

Mynd: <https://notendur.hi.is/brh12/Kennsla/dt2/>

Geografia:

Pogoda i życie codzienne

- Pogoda ma duży wpływ na codzienne życie na Islandii, a Islandczycy potrafią rozmawiać o pogodzie bez końca.
- Zimą często pada dużo śniegu, dlatego konieczne jest odśnieżanie samochodów. Konieczne jest odśnieżanie dróg i chodników oraz wysypywanie na nie piasku lub soli.
- Zaleca się stosowanie raków na butach, aby uniknąć upadków.
- Zimy są bardzo ciemne z niewielką ilością światła słonecznego. Zimą na niebie można zobaczyć zorzę polarną.
- Lata są bardzo jasne, również w nocy!

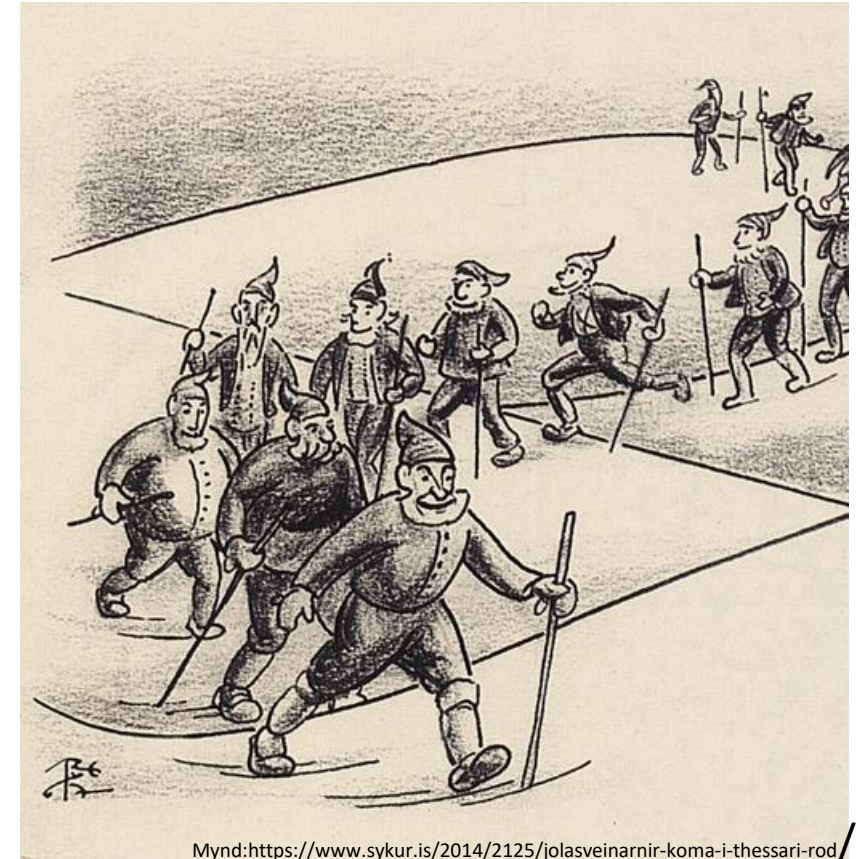
Geografia: Pogoda i życie codzienne

- Islandczycy przystosowali się do miejscowego klimatu. Wychodzą na zewnątrz nawet w przypadku opadów śniegu i niskiej temperatury.
- Zimowy spacer, przy odpowiednim ubiorze, może być bardzo przyjemny.
- Popularnymi rozrywkami zimowymi są jazda na nartach i łyżwach.
- Dzieci uwielbiają zjeżdżać na sankach z pobliskich wzniesień.
- Latem większość Islandczyków woli przebywać na świeżym powietrzu i korzystać z promieni słońca do zajmowania się ogrodem, podróżowania lub po prostu jazdy na rowerze, spacerowania lub odpoczywania w słońcu.

Styl życia:

Tradycje i święta – Boże Narodzenie i Nowy Rok

- Boże Narodzenie jest ważną tradycją dla większości ludzi i jest wielkim, rodzinnym świętem.
- Święta Bożego Narodzenia upamięniają narodziny Jezusa Chrystusa, ale podobne święta organizowane były w czasach przedchrześcijańskich, aby świętować ponowne pojawienie się promieni słonecznych.
- Adwent to miesiąc przed świętami Bożego Narodzenia. Podczas adwentu ludzie biorą udział w różnych zajęciach, jak np. pieczenie ciastek, wykonywanie świątecznych ozdób i czekoladek oraz koncerty bożonarodzeniowe. Ludzie dzielą się miłością i często przekazują darowizny na cele charytatywne. 13 islandzkich mikołajów przybywa pojedynczo do miasta, na 13 dni przed Bożym Narodzeniem. Dzieci wierzą, że jeśli wywieszą but na parapecie, mikołaje wrzucą tam drobny prezent.

Mynd:<https://www.sykur.is/2014/2125/jolasveinarnir-koma-i-thessari-rod/>

Tradycje i święta – Boże Narodzenie i Nowy Rok

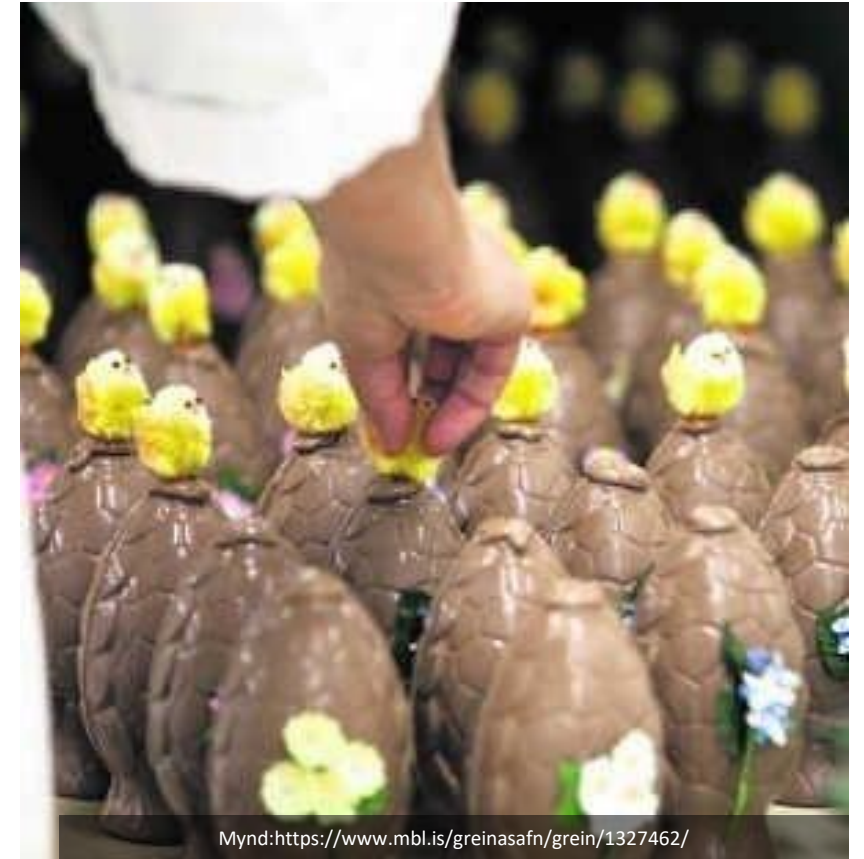
- **Dzień św. Torlaka (Þórlaksmessa)** odbywa się 23 grudnia. Tego dnia wiele osób je sfermentowaną płaszczkę, która ma bardzo silny zapach. Sklepy są otwarte do późna, a wszyscy próbują zdążyć z porządkami i zakupami przed Świętami.
- **Wigilia Bożego Narodzenia** jest 24 grudnia. Boże Narodzenie zaczyna się o 18 tego dnia. Rodziny jedzą wspólnie kolację świąteczną, a potem odpakowują prezenty. Wiele osób przychodzi na mszę. Organizacje charytatywne oferują kolacje bożonarodzeniowe dla osób, które są samotne w Święta.
- **Boże Narodzenie** jest 25 grudnia, a 26 grudnia obchodzony jest drugi dzień Świąt. Wiele osób organizuje lub przychodzi na przyjęcia bożonarodzeniowe.
- **31 grudnia** to ostatni dzień roku. Popularne są przyjęcia w domu, gdy odpalane są sztuczne ognie. Przyjęcia w domach lub barach często trwają do rana.

Mynd frá VMST

Tradycje i święta – Wielkanoc

- Wielkanoc jest największą uroczonością w kościele chrześcijańskim. Wielkanoc jest upamiętnieniem zmartwychwstania Jezusa.
- Dla wielu osób Wielkanoc jest wyczekiwany koniec długiej zimy. Większość osób ma pięć dni wolnego od pracy (od czwartku do poniedziałku).
- Zazwyczaj w niedzielę wielkanocną je się czekoladowe jajka, co jest najbardziej ekscytujące dla dzieci.
- Szkoły są zamknięte na tydzień przed Wielkanocą.
- W czasie świąt wielkanocnych wiele osób wyjeżdża na narty, do domku letniskowego lub odpoczywa w domu.

Mynd:<https://www.mbl.is/greinasafn/grein/1327462/>

Tradycje i święta – Inne święta

[This Photo](#) by Unknown Author is licensed under [CC BY-SA](#)

- Ptysiowy Poniedziałek (bolludagur), Ostatki (sprengidagur) i Środa Popielcowa (öskudagur) to zabawna tradycja w islandzkiej kulturze. Te święta mają chrześcijańskie korzenie i są związane z początkiem Wielkiego Postu.
- **Ptysiowy Poniedziałek** wypada w poniedziałek w lutym i polega na jedzeniu dużych ilości ptysiów.
- Następnego dnia są **Ostatki**, gdy ludzie jedzą jak najwięcej solonej jagnięciny i zupy fasolowej.
- **Środa Popielcowa** to trzeci dzień w którym zwyczajowo dzieci przebierają się i śpiewają dla innych w zamian za słodycze.
- **Dzień Męża** (bóndadagur) obchodzony jest w styczniu. Tego dnia wiele żon daje mężom prezenty i przygotowuje coś smacznego lub kupuje tradycyjne islandzkie potrawy. **Dzień Męża** to początek Porri.
- Porri to nazwa starożytnego nordyckiego miesiąca. W trakcie Porri odbywają się uczty nazywane „porrablót”, podczas których podawane są kwaszone, wędzone i/lub solone tradycyjne islandzkie potrawy.
- **Dzień Kobiet** (konudagur) obchodzony jest w lutym, kiedy to żony często otrzymują kwiaty i prezenty od mężów.

Tradycje i święta – Inne święta

- **Pierwszy dzień lata** obchodzony jest w kwietniu. To święto dla dzieci. Organizowane są małe parady i rozrywki dla dzieci w Reykjavíku i innych miastach w kraju.
- **Islandzkie Święto Narodowe** obchodzone jest 17 czerwca. Świętowane jest we wszystkich islandzkich miastach i wioskach, organizowane są parady, atrakcje i koncerty. <https://islensktalmanak.is/dagar/> **Długi Weekend** to ważny wolny weekend w późnym lipcu/wczesnym sierpniu. Pierwszy poniedziałek sierpnia jest dniem wolnym od pracy. W całym kraju organizowane są duże zewnętrzne festiwale, a najbardziej znany z nich ma miejsce na wyspach Vestmannaeyjar.

Tradycje i święta – nieco więcej

- Wiele okręgów w Islandii organizuje w lato festiwale. To rodzinne festiwale, które są doskonałą rozrywką.
- Można wybrać się na całodniowe wycieczki z Reykjavíku, aby zobaczyć festiwale w miastach takich, jak Selfoss, Hveragerði, Akranes i Borgarnes.
- Coroczne parady równości i noc kulturowa, upamiętniająca założenie Reykjavíku, są organizowane w Reykjavíku w sierpniu.

[This Photo](#) by Unknown Author is licensed under [CC BY-NC-ND](#)

Święta państwowe w Islandii

Za pracę wykonywaną w święta państwowe wypłacane są dodatki

Nowy Rok (01.01.)

Wielki Czwartek

Wielki Piątek

Wielka Sobota

Poniedziałek Wielkanocny

Dzień Wniebowstąpienia (40 dni po Wielkanocy)

Zielone Świątki (50 dni po Wielkanocy)

drugi dzień Zielonych Świąt

Pierwszy dzień lata (trzeci czwartek kwietnia)

Święto Pracy (01.05)

Islandzkie Święto Narodowe (17.06)

Dzień Handlowca (pierwszy poniedziałek sierpnia)

Wigilia Bożego Narodzenia (24. 12) od południa

Boże Narodzenie (25.12)

Drugi dzień Świąt Bożego Narodzenia (26. 12.)

Sylwester (31.12) od południa

Inne święta:

- Dzięki dużej liczbie nowych mieszkańców Islandii – którzy przybywają z całego świata – coraz więcej świąt dodawanych jest do islandzkiej kultury.
- Choć takie dni nie stają się od razu świętami państwowymi,
- naturalnym jest poproszenie (z wyprzedzeniem) o dzień wolnego od szkoły lub pracy w przypadku najważniejszych świąt. Należy pamiętać, że taki urlop jest bezpłatny lub odejmowany od liczby przysługujących dni urlopu.

Dobrym pomysłem jest ustawienie sobie przypomnienia w telefonie dla wszystkich świąt państwowych w Islandii – aby przypadkiem nie pójść do pracy ani nie wysłać dzieci do szkoły!

Inne ważne dni

- **Urodziny.** Nie wszyscy dorośli obchodzą urodziny, choć większość świętuje najważniejsze. Zwyczajowo organizuje się przyjęcia dla rodziny i/lub przyjaciół z okazji urodzin dzieci.
- **Chrzest lub ceremonia nadawania imienia.** Wiele dzieci jest chrzczonych w kościele lub przez księdza w domu. Rodzice często organizują też ceremonię nadawania imienia dziecku, która nie ma żadnych religijnych powiązań. Obowiązkowe jest nadanie dziecku imienia i zgłoszenia go do Rejestru Krajowego, zanim dziecko skończy 6. miesiąc życia. www.skra.is

Inne ważne dni – ciąg dalszy

- **Bierzmowanie (ferming)**. Dzieci mogą podejść do bierzmowania w wieku czternastu lat. Bierzmowanie jest potwierdzeniem chęci pozostania w kościele islandzkim. Możliwe jest również zorganizowanie świeckiego bierzmowania bez żadnych powiązań religijnych. www.sidmennt.is
- Nastolatki otrzymują informacje na temat bierzmowania, gdy uczą się o religii i wartościach moralnych oraz omawiają różne aspekty życia.
- Z okazji bierzmowania organizowane są przyjęcia, a nastolatki otrzymują w prezencie pieniądze od rodziny i znajomych.
- Bierzmowanie, niezależnie, czy jest to ceremonia kościelna, czy świecka, nie jest obowiązkowe w Islandii.

Inne ważne dni – ciąg dalszy

- **Ślub.** Każdego roku w Islandii wiele par bierze ślub. Ślub można wziąć w kościele, za pośrednictwem innej organizacji religijnej lub w biurze komisarza regionalnego.
- Pary jedнопłciowe mogą brać ślub w Islandii, a małżeństwa te mają takie same prawa jak inne małżeństwa.
- **Pogrzeb.** Około 2000 Islandczyków umiera każdego roku. Pogrzeby kościelne są organizowane dla większości zmarłych. Obecność księdza na pogrzebie nie jest obowiązkowa.
- Istnieją dwa rodzaje pogrzebów: tradycyjny i kremacja. W przypadku tradycyjnego pogrzebu ciało umieszczane jest w trumnie, która następnie zakopywana jest na cmentarzu. Jeśli ciało jest kremowane, na cmentarzu chowana jest urna z prochami zmarłego.

Mynd frá VMST

Religia w Islandii

- W Islandii obowiązuje wolność wyznania. Oznacza to, że obywatele mogą praktykować swoją wiarę bez obaw o prześladowanie lub karę. Oznacza to też, że wszyscy mają prawo do decydowania o swojej religii lub do rezygnacji z bycia członkiem jakiejkolwiek organizacji religijnej.
- Narodowy Kościół Islandii jest największą organizacją religijną w kraju. Narodowy Kościół Islandii jest częścią tradycji luterańsko-ewangelickiej. Znaczenie religii w życiu obywateli jest różne, ale Kościół jest ważny dla wielu osób w kwestii ceremonii takich, jak chrzest, bierzmowanie, ślub czy pogrzeb, a także świąt Bożego Narodzenia.
- W Islandii znaleźć można wiele mniejszych i większych społeczności religijnych, a społeczeństwo jest ogólnie tolerancyjne wobec różnych poglądów religijnych i filozoficznych.
- Część podatków przeznaczana jest na organizacje religijne, w których podatnik jest zarejestrowany. Rząd islandzki wypłaca pensje księżom należącym do Narodowego Kościoła Islandzkiego.
- Narodowy Kościół Islandzki nie ma wpływu na ustawodawstwo, egzekwowanie prawa lub wydawanie wyroków w Islandii.

Strony internetowe

www.almannavarnir.is

www.althingi.is

www.borgarsogusafn.is

www.dagarnir.is

www.forseti.is

www.island.is

www.kirkjan.is

www.mcc.is

www.syslumenn.is/thjonusta/utgefin-leyfi/listi-yfir-skrad-trufelog-og-lifsskodunarfelog

www.reykjavik.is

www.sidmennt.is

www.thingvellir.is

www.thjodminjasafn.is

www.vedur.is

Stjórnarráð Íslands
Félagsmálaráðuneytið